

Zondag 27 oktober 1918 – enige editie

De Scheldevaart.

Nu het Belgische leger en dat der bondgenoten Antwerpen terug nadert, ondervindt in de ententepers de vaart van Antwerpen naar zee langs de Schelde weer veel belangstelling. Dit is wel begrijpelijk; niet echter de dreigende toon, die deze persuitingen tegenover ons land soms aannemen; deze kan slechts uit een onjuiste voorstelling van de rechtstoestand der Benedenschelde voortvloeien. Die onjuiste voorstelling van zaken, hierop neerkomend, dat Nederland op de Westerschelde niet de baas is en er moet doorlaten al datgene wat de entente er wenst door te zenden, kan men in de ententepers sedert enige tijd weer aantreffen.

Tegenover dit stoken tegen Nederland is het goed er nog eens aan te herinneren, welke de, overigens niet zo ingewikkelde, rechtstoestand van de Schelde beneden Antwerpen is. Van deze grote havenplaats uitgaande komt men dan eerst over een riviervak, dat zuiver Belgisch gebied is; even boven Bath snijdt men vervolgens de gebroken grenslijn en komt op het riviervak, dat zuiver Nederlands gebied is. Evenals dat bij alle, meerdere staten doorstromende, dus zogenaamde internationale rivieren het geval is, mag geen der beide oeverstaten de handelswaar, de scheepvaart die dus plaats heeft "sous le rapport du commerce", op zijn stroomgedeelte beletten. Verder is – en dit is een bijzonderheid van het Schelderegime – de betoning, de bebakening, de verlichting en het loodswezen beneden Antwerpen, dus niet alleen op het Nederlandse riviervak, maar ook op het Belgisch, aan een gemeenschappelijk toezicht onderworpen. De beperking van de vrije vaart tot die welke "sous le rapport du commerce" plaats heeft, brengt mee, dat de oeverstaten reeds in vreedstijd ten opzichte van de overige vaart, bv. die van oorlogs- of troepenschepen, volkomen vrij zijn deze al of niet toe te

laten, terwijl in een oorlog, waarin een oeverstaat onzijdig is, op die "militaire vaart" toepasselijk wordt de neutraliteitsrecht, zoals dat in de Haagse onzijdigheidstraktaten in 1907 en in de binnen de perken van die verdragen afgekondigde neutraliteitsproclamaties is neergelegd, en waarin met klem is uitgesproken, dat het zuiver Nederlands gebied der Westerschelde niet mag gebruikt worden voor militaire doeleinden der oorlogvoerenden. Die plicht is onze regering zowel tegenover de entente als ook tegenover de centralen steeds gelijk nagekomen.

Uit het voorafgaande overzicht, – dat geheel op duidelijke traktaatteksten steunt, die wij echter voorlopig weglaten, – moge gebleken zijn, dat het in dit verband zeer stellige internationale recht aan de oorlogvoerenden verbiedt, "militaire vaart" op onze Schelde uit te oefenen, en ons gebiedt pogingen, die in die richting toch, onrechtmatig mochten worden gedaan, te verhinderen. Is Antwerpen weer in Belgische handen en kan dus de entente weer handelscheepvaart op die haven doen plaats hebben, dan zal de Nederlandse regering natuurlijk alles doen, wat in haar macht ligt, opdat die vaart "sous le rapport du commerce" weer volkomen kan worden opgenomen, waarbij ze verplicht zal zijn het nodige toezicht uit te oefenen ten einde te voorkomen, dat onder de schijn van handelsvaart feitelijk gevaren wordt niet "sous le rapport du commerce".

De entente zal dan tevens met, wellicht zelfs enigszins beschaamde, verbazing kunnen zien, dat de Nederlandse regering, ondanks de weinig fraaie, doch wel uiterst krachtige pogingen door de entente in de grindkwestie aangewend, om ons te dwingen de vaart "sous le rapport du commerce" in oorlogstijd feitelijk te herleiden tot ongeveer nul, aan haar eigen opvatting omtrent hetgeen wel mag worden doorgelaten, zal vasthouden.

Vluchtelingen uit Noord-Frankrijk en België.

Men seint ons uit Roermond:

Hier zijn heden twee extra trams met 300 vluchtelingen binnengekomen. Bovendien kwamen er ruim 1000 te voet, hun bagage op een zeventigtal boerenkarren meevoerend.

Te Ittervoort werden er heden weer ruim 1500 overgezet. Om drie uur passeerde heden in het station Roermond een uit België komende Duitse trein met Duitse onderdanen, mannen, vrouwen en kinderen, die bevel ontvangen hadden naar Duitsland terug te keren.

Bij één der uitgeweken Franse families te Roermond werd heden een tweeling geboren.

Men seint ons uit Maastricht:

Het is of de stroom der vluchtelingen zonder einde is, het lijkt of er voortdurend trams of treinen aankomen. Om 1 uur reden er nog door Maastricht, die vanmorgen vroeg al aan de grens waren, ze gaan vandaag door naar Valkenburg en Houtem, waar in hotels en cafés grote zalen voor hen in gereedheid zijn gebracht en een warm maal hen wacht. Honger hadden ze niet, brood kregen ze in België genoeg, ja, in Sint-Truiden had men in een restaurant kunnen eten. Een moeder en een dochter hadden tot dicht bij de grens hun eigen wagen met twee paarden meegevoerd. Daar men hen echter zegde, dat ze er niet mee over de grens mochten, verkochten zij ze ook. De aardappelen, die ze voor 2,5 F per kilo gekocht hadden, deden ze van de hand voor 30 centiemen, en is het waar, vroegen ze mij, dat de marken haast niets waard zijn en kan ik hier ook een paar nieuwe schoenen kopen?

Ongeveer acht zieken waren bij het eerste transport van heden, maar velen zijn onderweg overleden: op één dag zeven personen, meest meisjes van 18 en 20 jaar. De blijdschap, dat ze in Holland zijn, kent geen grenzen.

Het is niet zo druk meer in de straten, wel krijgen ze nog melk, sigaretten, chocolade en meer en steeds maar komen ze in files van voertuigen achter elkaar. Morgen worden weer 3 maal 1200 vluchtelingen verwacht. Belgen uit het vluchtoord Uden zijn hier aangekomen om bij het opladen der bagage van de vluchtelingen behulpzaam te zijn.

Zojuist hoor ik, dat op bevel der Duitsers geen dienstplichtige mannen meer de grens over mogen, uit de laatste rijen worden ze uitgehaald. De families waren zeer onder de indruk. Hedenmorgen zijn ze nog overgekomen.

Naar ons wordt medegedeeld, heeft het bestuur van de Nederlandse Vereniging der Urgentieraden zich op uitnodiging der regering beschikbaar gesteld tot het instellen van een centraal inlichtingenbureau ten behoeve van de thans ons land binnenkomende vreemdelingen uit België en Noord-Frankrijk.

Bovendien zal door ingeschrevenen bij de urgentieraden hulp worden verleend in de grensplaatsen bij het registreren der vreemdelingen en tevens om hen terecht te helpen en verzoeken om inlichtingen in ontvangst te nemen en te behandelen.

Het Centraal Inlichtingenbureau zal worden gevestigd in lokalen in het perceel Groothertoginnelaan 12 te 's-Gravenhage, daartoe door N. O. T. welwillend ter beschikking gesteld.

Aan dit bureau zullen worden opgezonden de aanvankelijke registratiekaarten, die bij binnenkomst aan de grenzen worden

opgemaakt, terwijl aan de commandanten en burgemeesters in de verblijfplaats, waarheen de vluchtelingen worden opgezonden, zal worden verzocht meer uitvoerig ingerichte kaarten in te vullen, welke kaarten daartoe door het centraal inlichtingenbureau aan deze autoriteiten zullen worden toegezonden. Bovendien zullen aan het bureau worden verstrekt de nodige gegevens omtrent verplaatsing, opnemings in een ziekeninrichting, overlijden en verlaten van het land.

Op deze wijze zal het mogelijk zijn, zo spoedig mogelijk zodanige gegevens beschikbaar te krijgen, dat aan alle verzoeken om inlichtingen en raad kan worden voldaan. Het briefadres van het bureau zal zijn: Groothertoginnelaan 12. Het telegramadres: Centraal Inlichtingsbureau Urgentieraden.

Het comité voor Belgische vluchtelingen te Hengelo heeft, in aansluiting met de adviezen van de burgemeester en van de inspecteur voor volksgezondheid, de minister van binnenlandse zaken verzocht, wegens de heersende griep epidemie en de onmogelijkheid om in geneeskundige hulp en verzorging te voorzien, te Hengelo geen vluchtelingen te zenden.

De intocht van koning Albert te Brugge.

Havre, 26 oktober. Vrijdag jongstleden was Brugge feestelijk versierd. De koning, de koningin en prins Leopold deden hun plechtige intocht in de stad, aan het hoofd der Belgische troepen. Er was een ontzaglijke menigte op de been. Het carillon speelde de Vlaamse en nationale volksliederen. De beiaard dreunde gedempt en zong het lied der overwinning.

De soevereinen werden met geestdriftige toejuichingen ontvangen. De koning, de koningin en prins Leopold zitten te paard en rijden voor

de generale staf, waarbij zich de Franse generaal Degoutte, generaal Gillain, hoofd van de generale staf van het Belgische leger generaal Delobbe, sous-chef van de generale staf bevinden. Op het moment dat de koning het standbeeld van Breydel en de Coninck voorbijtrekt, groet hij dit met een breed gebaar. De soevereinen blijven vervolgens voor het defilé der infanterie en cavalerie stilstaan. De menigte juicht de troepen eindeloos toe.

Na afloop van de wapenschouw begeeft de koninklijke familie zich naar het gebouw van het provinciale bestuur, waar ze door de autoriteiten, de bisschop van Brugge, de gouverneur, senatoren, een deputatie van de provinciale raad, alsmede door vertegenwoordigers der rechterlijke macht, de burgemeester, de gemeenteraad, leraren van het atheneum, advocaten enz. geestdriftig worden ontvangen.

De gouverneur de provincie, Janssens de Bisthoven begroet in ontroerende bewoordingen de koning, de "ridder zonder vrees en zonder blaam", de koningin, de moeder van alle soldaten en van alle Belgen, die onder het vreemde juk hebben geleefd, en de hertog van Brabant, de hoop der natie.

Burgemeester Visart de Bocarmé geeft uiting aan het geluk der Bruggenaren, die eindelijk bevrijd zijn van de gruwelijke onderdrukking en thans, in deze onvergetelijke uren hun geliefde vorsten terugzien.

De koning herinnert er in zijn antwoord aan dat Brugge gedurende vier jaar dapper het juk der dwingelandij heeft gedragen. Gij hebt bewezen, aldus de koning, dat een volk, dat de vrijheid als zijn kostbaarste goed beschouwt en bereid is het met de wapens in de hand te verdedigen, niet kan worden onderworpen. Bruggenaren, ik dank u, ge hebt u uw voorvaderen waardig getoond.

Deze redevoeringen, die in het Vlaams werden uitgesproken, werden met geestdriftige toejuichingen ontvangen.

Hierna verliet de koninklijke familie en haar schitterend gevolg de stad onder het daverend gejuich der bevolking.

Van de grens.

Men meldde ons vrijdag uit Aardenburg:

Vandaag was het een zeer kalme dag. Slechts enkele malen kanonschoten, die de militaire deskundigen afkomstig verklaren van het inschieten van Duitse kanonnen. Wel brengen de Duitsers licht veldgeschut vooruit. Van deze zijde der grens zag men ze met Belgische boerenpaarden bespannen. De bruggen ten zuiden van St.-Laureins zijn alle opgeblazen, slechts die bij het plaatsje is er nog. De bekende straatweg was vanochtend terug door de Duitsers bezet, een Duits kapitein wandelde er al overheen. In de omtrek van St.-Laureins foerageren de Duitsers druk koeien, varkens en schapen. Ik hoorde er door de bevolking over klagen, dat ze er niet voor betaald worden. Het stukje België over de brug van St.-Laureins, waarop een vrij groot aantal vluchtelingen vertoefde, heeft gebrek aan voedsel. Men is doende hen van Nederland uit te helpen.

Van andere zijde meldt men ons uit Aardenburg:

Heel de dag (zaterdag) vooral in de middag en tegen de avond, is er heftige actie in de lucht geweest. Op een gegeven ogenblik waren 13 kabelballons in de lucht zichtbaar. Aviateurs van beide partijen deden verkenningen en beschoten troepjes van de tegenpartij met machinegeweren. Twee Duitse vliegers deden een aanval op een kabelballon, zuidwestelijk van Ede. De bemanning van de ballon, twee personen, daalden, zoals van de grens duidelijk waarneembaar was, in een parachute. De ballon werd daarna ingehaald. Later deden

aviateurs der geallieerden een aanval op een Duitse ballon, die in brand werd geschoten en in vlammen gehuld daalde. Ook de bemanning van deze ballon schijnt zich te hebben kunnen redden. Bij schermutselingen aan de grens tussen Duitsers en Belgen werd er een zwaar in de rug gewonde Belg naar de Nederlandse grens overgebracht. Hij stierf spoedig. Het lijk wordt naar Belgisch Middelburg overgebracht.

De Grondwet ontvangt uit zeer betrouwbare bron de volgende mededeling:

Antwerpen zal worden verdedigd door een miljoen soldaten, waaronder het 2^e, 17^e, 24^e en 77^e landstormbataljon, afkomstig uit Keulen, Mannheim, Düsseldorf en Wezel.

Bovendien zijn er zeer veel marinetroepen afkomstig van 65 duikboten uit Zeebrugge, die thans te Antwerpen liggen.

Het Wilrijkplein in Antwerpen is veranderd in een vliegekamp; het Grand Hotel in de Gerardstraat heeft mitrailleurstellingen op de daken en verschillende zoeklichtinstallaties.

De gevangenen zijn leeg; de personen, die minder dan een half jaar straf hadden, heeft men vrijgelaten; die meer dan een half jaar straf hadden, werden naar Duitsland gevoerd.

Onder deze laatsten bevinden zich 63 priesters.